

Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit

Tavoitteellisen **Luontoviisaat kunnat** -verkoston kriteereillä tarkoitetaan kuntien luontokadon hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta uskottavasti sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta. Kunta oman toimintansa lisäksi sitoutuu vaikuttamaan alueensa toimijoihin kuten asukkaisiin, yrityksiin, maa- ja metsätalousyrittäjiin sekä vapaa-ajan asukkaisiin siten, että alueen toimijoiden tietoisuus luonnon monimuotoisuudesta lisääntyy.

Tavoitteellisen **Luontoviisaat kunnat** -verkoston liittymisen edellytykset ovat seuraavat:

- Kunta liittyy valtuuston tai hallituksen päätöksellä verkoston jäseneksi sekä sitoutuu verkoston kriteereihin.
- Luontoviisaaksi kunnaksi hakevalla kunnalla on neljä vuotta aikaa täyttää Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit jäseneksi hyväksymisen jälkeen.

Luontokriteerit

- Kunta sitoutuu kuntastrategiassa tai muussa strategisessa asiakirjassa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.
- Kunta laatii luonnon monimuotoisuuden turvaamisen lumo-toimintaohjelman tai -strategian (kunnallinen tai alueellinen.). Lumo-ohjelma voi olla osa kunnan ympäristöohjelmaa.
  - Kunta sitoutuu seuraamaan lumo-ohjelman etenemistä.
- Kunta perustaa poikkitoimialaisen työryhmän edistämään luonnon monimuotoisuutta.
- Kunta kartoittaa omistamiensa maa- ja vesialueiden arvokkaat luontokohteet.
  - Arvokkailla luontokohteilla tarkoitetaan esim. uhanalaisia luontotyyppisiä ja suojeltuja alueita (katso ymparisto.fi).
  - Kunta vie keräämänsä tiedon omaan ja mielellään myös kansallisiin kuten FEO:n ja Laji.fi tietojärjestelmiin.
- Kunta ottaa luonnon monimuotoisuuden huomioon omistamiensa metsien sekä hallinnoimiensa viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä.
  - Huomioimisella tarkoitetaan sitä, että kriteerit on kirjattu kunnan lumo-ohjelmaan, viher- ja metsänhoitosuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan hoitosuunnitelmaan. Tarvittaessa kunta uudistaa hoitokäytännöt kriteerien mukaisiksi.
- Kunta sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yritysten lumo-tietoutta ja osallistamaan heitä lumo -ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.
- Kunta sitoutuu lisäämään henkilöstön ja kuntapäätäjien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta.

Toimintalinjaukset

1. Kunta ottaa monimuotoisuusnäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossään.
2. Kunnanjohtaja tai hänen nimeämänsä muu kunnan työntekijä toimii Luontoviisaat kunnat- verkoston johtoryhmän jäsenenä. Johtoryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa.
3. Kunta nimeää yhteyshenkilön, joka toimii tiedonvälittäjänä kunnan ja Luontoviisaat kunnat -verkoston tukitiimin (Syke ja Kuntaliitto) välillä.
4. Kunnan perustamassa työryhmässä on edustettuna tärkeimmät hallinnonalat (ks. luontokriteerit). Työryhmä pyrkii aktiivisesti vähentämään eri hallinnonalojen toiminnasta aiheutuvia haittoja luonnon monimuotoisuudelle. Työryhmä voi olla myös alueellinen, jo toiminnassa oleva kunnan työryhmä tai laajennettu työryhmä, joka edistää luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.

5. Työryhmä ja yhteyshenkilö vastaavat esimerkiksi seuraavista tehtävistä:

- Kunnalle laaditaan vuosittain suunnitelma luonnon monimuotoisuutta edistävästä investoinneista. Investoinnit hyväksytään seuraavan vuoden talousarviossa.
- Kunnalle laaditaan vuosittain suunnitelma, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kunta edistää Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerien täyttymistä sekä luonnon monimuotoisuuden edistämistä. Suunnitelma sisältää suunnitellut investoinnit sekä keinoja asukkaiden ja paikallisten yritysten aktivoimiseen.
- Kunnan alueella toteutuneet merkittävimmät toimet kootaan vuosittain ja julkaistaan kunnan verkkosivuilla tai muulla kuntalaiset laajasti tavoittavalla tavalla. Tieto tehdyistä toimita toimitetaan myös Luontoviisaat kunnat -verkoston tukitiimille (Syke ja Kuntaliitto). Valtakunnallisesti kiinnostavat luontotoimet voidaan viedä myös Luontoloikka-verkkopalveluun.
  - [Kestävyysloikka.fi](https://kestavyysloikka.fi)
- Kunnan henkilöstölle ja kunnanvaltuustolle tiedotetaan vuosittain toiminnan saavutuksista.
- Alueen asukkaille, yrityksille sekä maa- ja metsätalousyrittäjille viestitään mahdollisuuksista turvata luonnon monimuotoisuutta.
  - Luonnon monimuotoisuudesta viestiminen voidaan liittää esimerkiksi osaksi varhaiskasvatusta sekä opetussuunnitelmaa, tai muulla kunnan valitsemilla keinolla.

Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen

Verkostoon liittyminen on mahdollista jatkuvasti. Tervetuloa mukaan! Tutustu verkoston liittymisen edellytyksiin ja ole matalalla kynnyksellä yhteydessä Luontokunnat-verkoston tukitiimiin.

- [Liittyminen tapahtuu linkin sivulta löytyvällä lomakkeella](#)

Kunnan katsotaan täyttävän Luontoviisaat kunnat -verkoston liittymiseen kriteerit, kun se sitoutuu kaikkiin yllä mainittuihin kriteereihin.

Käsittelyprosessi

- Kunta täyttää liittymislomakkeen.
- Tukitiimi käy hakemukset lävitse ja tarkistaa, että kriteerit täyttyvät ja viestii hyväksynnästä kunnalle. Tämän jälkeen kunta sitoutuu viemään liittymisesityksen valtuuston tai hallituksen päätettäväksi.
- Kunta lähettää valtuuston päätöksestä pöytäkirjan otteen tukitiimille. Yhteystiedot löytyvät Luontokunnat.fi >Yhteystiedot-sivulta. Kun tukitiimi on vastaanottanut pöytäkirjan otteen ja vahvistanut sen saapuneeksi kunnalle, kunta on hyväksytty mukaan Luontoviisaat kunnat -verkostoon.
- Tukitiimi pitää kullekin uudelle kunnalle palaverin Luontoviisaat kunnat -verkoston toimintavoista.
- Luontoviisaat kunnat-verkosto viestii verkoston laajentumisesta, uuden kunnan mukaan tulosta, eri kanavissa kuten verkoston verkkosivustolla, sosiaalisessa mediassa ja sisäisillä viestintäkanavilla.

Miksi kunnan kannattaa liittyä mukaan tavoitteelliseen Luontoviisaat kunnat -verkostoon

- Kunnilla on kykyä ja halua huolehtia alueensa luonnon monimuotoisuudesta.
- Luontoviisaat kunnat -verkosto tukee ja kehittää kuntien luontotoimintaa sekä parantaa kuntien välistä yhteistyötä.
  - o Yhteistyön avulla kuntien potentiaali saadaan entistä paremmin käyttöön ja tukemaan kunnan elinvoimaa ja kehittymistä.
  - o Parantaa kunnan imagoa ja houkuttelee uusia asukkaita.
  - o Mahdollistaa yhteisten hankkeiden kehittämisen.
- Tukee kunnan luonnon monimuotoisuusohjelman valmistelua ja jalkautusta.
- Luontoviisaat kunnat -verkosto tehostaa kuntien lumo-työtä ja edistää hyvien käytäntöjen omaksumista kuten vieraslajien torjuntaa ja luontoarvojen huomioimista kaavoituksessa.
  - o Luontopohjaiset ratkaisut lisäävät viihtyisyyttä ja ylläpitävät monimuotoisuutta.
  - o Kukoistava lähiluonto on kolmanneksi merkittävin viihtyvyystekijä kuntalaisten mielestä(Kuntalaistutkimus 2020).
  - o Lähiluonto on keskeinen kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia tukeva resurssi.
  - o Vieraslajien torjuntaa voidaan esimerkiksi toteuttaa talkoilla yhdessä kuntalaisten kanssa.
  - o Verkoston kautta saa tietoa ja koulutusta ajankohtaisista teemoista kuten EU:n biodiversiteettistrategian viherryttämissuunnitelmasta ja ennallistamisasetuksesta.
- Kunnan poikkihallinnollinen työryhmä edistää luontoasioiden jalkautusta ja mahdollistaa uusi innovaatioita esimerkiksi Lappeenrannan niittykummut.
- Verkosto tukee kaupunkeja laatimaan viherryttämissuunnitelmaa EU:n biodiversiteettistrategian 2030 tavoitteiden mukaisesti.